

اقدام پژوهی چراها و چگونگی‌ها

● مترجمان: احمد شریفان، سیده ربابه ریاضی، شهر بانو سرداری
نویسنده: الین ویلسون

کلیدواژه‌ها: اقدام پژوهی، چرخه اقدام پژوهی، سؤال پژوهی

اشاره

در این مقاله به معرفی اصول و فرایندهای اقدام پژوهی پرداخته می‌شود. علاوه بر این، به منظور نشان دادن اینکه چگونه می‌توانید اقدام پژوهی خود را انجام دهید، از گزارش‌های پژوهشی منتشر شده‌ی مربوط به پژوهشگران متخصص استفاده می‌شود.

رهنمودها

- زمان خاصی را به اقدام پژوهی اختصاص دهید.
- در صورت امکان با دوستی منتقد یا به صورت گروهی کار کنید.
- برای صرفه‌جویی در وقت، در جمع‌آوری اطلاعات از حمایت‌های اداری استفاده کنید.
- برای برنامه‌ریزی پژوهش، از مدرسان دانشگاهی یا سایر کارشناسان مشاوره و راهنمایی بگیرید.
- قبل از شروع اقدام پژوهی، پیشینه‌ی پژوهشی مربوط به موضوع را مطالعه کنید.

اقدام پژوهی به چه معناست؟

معلمان اغلب در کلاس درس با مسائلی روبه‌رو می‌شوند و برای رفع آن‌ها فعالانه تلاش می‌کنند. هم‌زمان با تغییراتی که معلم برای حل مسائل کلاس درسش در فعالیتهای آموزشی خود به‌وجود می‌آورد، شواهد مربوط به اثربخش بودن آن را جمع‌آوری می‌کند؛ به این فرایند «اقدام پژوهی» می‌گویند.

به دلیل وجود طیف گسترده‌ی روش‌های آموزش، تفسیرهای زیادی درباره‌ی اقدام پژوهی ارائه شده است. با وجود این، در همه‌ی این تفسیرها از اقدام پژوهی، مفهومی مشترک دیده می‌شود و آن تغییر فعالیتهای آموزشی به منظور حل مشکل موجود به وسیله‌ی معلم پژوهشگر است.

ویژگی مهم دیگر اقدام پژوهی این است که به وسیله‌ی کادر مؤسسه‌ی آموزشی انجام می‌شود نه افرادی خارج از مؤسسه که معمولاً به مطالعه‌ی فعالیتهای معلمان و دانش‌آموزان در کلاس درس می‌پردازند.

اقدام پژوهی مدرسه‌محور مربوط به جست‌وجو و مطالعه درباره‌ی اعمال و موقعیت اجتماعی انسان است که معلمان آن‌ها را تجربه می‌کنند. معمولاً انگیزه‌ی پژوهش براساس موقعیتی که از برخی جهات غیرقابل قبول بوده است، ایجاد می‌شود و ضرورت دارد که تغییری در آن صورت گیرد یا پاسخی عملی برای آن ارائه شود. بنابراین، **اقدام پژوهی با مشکلاتی که معلمان**

در ضمن فعالیتهای آموزشی روزانه‌ی خود در محیط آموزشی تجربه می‌کنند، شکل می‌گیرد؛ به همین دلیل در مقایسه با سایر روش‌های پژوهش، روشی انعطاف‌پذیر است.

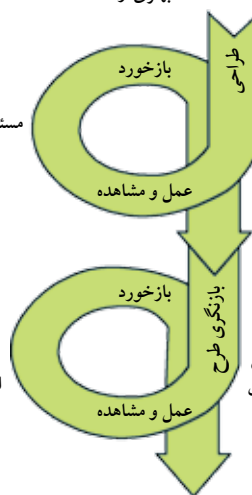
نحوه‌ی اجرای اقدام پژوهی در کلاس درس

در اصل، هنگامی که معلم اجرای اقدام پژوهی را در کلاس درس به‌عهده می‌گیرد، رویکرد جدیدی را مورد آزمایش قرار می‌دهد، رویدادهای اتفاق افتاده در کلاس درس را مطالعه می‌کند، یافته‌هایش را با دیگران در میان می‌گذارد، نظر کارشناسان را مورد بررسی و مطالعه قرار می‌دهد و سپس در پرتو یافته‌های پژوهش، مسئله‌ی پژوهش را بررسی و بازنگری، و فرایند پژوهش را تکرار می‌کند.

سؤال پژوهش:
آیا دانش آموزانم زمانی که
روش ساده‌ی تجزیه و تحلیل موضوع
را به آنان یاد بدهم، می‌توانند
استدلال بهتری ارائه کنند؟

طرح:
الف) نحوه‌ی آموزش تجزیه و تحلیل
موضوعات پیچیده به دانش‌آموزان
ب) نحوه‌ی جمع‌آوری داده‌ها به منظور
کنترل اثربخش آموزش
ج) نحوه‌ی تجزیه و تحلیل داده‌ها

بازخورد:
تجزیه و تحلیل شواهد: آیا مشکل
حل شده است؟ در صورت حل نشدن
مسئله، برای مرحله‌ی بعدی تصمیم‌گیری کنید.
آیا سؤال جدیدی ایجاد شده است؟

عمل و مشاهده:
اجرای روش آموزشی جدید و
فرایند جمع‌آوری داده‌ها

بازنگری طرح:
اصلاح برنامه به منظور پاسخ دادن
به سؤال جدید که از چرخه‌ی اول
ناشی شده است.

از طریق تلاش پژوهشی ارتباط دارد. چنین
شرایطی ممکن است ایجاد کند که معلم یا
سایر پژوهشگران تغییرات مخاطره‌آمیز بزرگی
را از طریق تعهد عمیق به تساوی، بهزیستی
انسان، فهم عمیق‌تر و توجه به دیگران ایجاد
کنند. در این شرایط، اقدام‌پژوهان کلاس‌محور به
علاقه‌ی شخصی قوی مرتبط با هدف اقدام‌پژوهی
و توانایی کار در زمینه‌ی تحقیق نیاز دارند. بنابراین،
اقدام‌پژوهی شامل تغییرات اجتماعی به معنای انجام
دادن مخاطرات محاسبه شده و داورهای عملی
محتاطانه درباره‌ی نحوه‌ی عمل به‌طور خاص
(غالباً منحصراً به فرد) در موقعیت‌های کلاسی
است. برای سایر اقدام‌پژوهان، هدف اولیه، تولید
دانش و چارچوب‌های نظری است که کارورزان
می‌توانند برای بهبود فعالیت‌های خود در زمینه‌ی
درسی یا مورد علاقه‌شان طراحی کنند.

بنابراین، به خاطر این اهداف گسترده
اقدام‌پژوهی کوشش می‌کند خود را روش مهمی
از پژوهش علمی نشان دهد. پرسش‌های زیادی
هستند که باید به آن‌ها پاسخ داده شود؛ از جمله:
آیا اقدام‌پژوهان در هنگام تحقیق و اندیشه درباره‌ی
کارشان، بنیان‌های نظری را ایجاد می‌کنند و اگر
جواب مثبت است، چگونه؟ آیا اقدام‌پژوهان دانش
جدیدی را در نتیجه‌ی تحقیقاتشان ایجاد می‌کنند؟
اگر جواب مثبت است، چه نوع دانشی؟ آیا این
دانش می‌تواند اعتبار داشته باشد؟ این سؤال‌ها در
این بخش مورد بررسی قرار می‌گیرند.

یاد بگیریم چگونه می‌توانیم اقدام‌پژوهی را از طریق خواندن نوشته‌های کارشناسان انجام دهیم

اقدام‌پژوهی فرایندی متفکرانه و در عین حال
مسئولیتی اصولی و سنجیده است و معمولاً به
شواهدی نیاز دارد که از یافته‌های پژوهش حمایت
کنند. طبیعت این شواهد این است که پژوهشگران
آموزشی حرفه‌ای مشتاقانه آن‌ها را مورد بحث
قرار می‌دهند. در حقیقت، همچون همه‌ی انواع
جست‌وجو، اقدام‌پژوهی ارزشمند است؛ اگرچه،
بسیار سخت است که معلمان درستی افکار دریافتی
از اصلاحات یا راه‌حل‌ها را بر حسب اینکه چه کسی
در نهایت از به‌عهده گرفتن کارها سود خواهد برد،
مورد بررسی قرار دهند.

می‌شود. همچنین معلم نوشته‌های دانش‌آموزان
را تجزیه و تحلیل، و با گروهی از آنان مصاحبه
می‌کند

اندیشه و برنامه‌ریزی مجدد

بعد از تجزیه و تحلیل داده‌ها و اندیشه
دوباره‌ی نتایج ناشی از مداخله‌ی به‌عمل آمده، معلم
روش تدریس خود را تعدیل می‌کند و مجدداً به
مداخله و جمع‌آوری داده‌ها به همان روش قبلی
(مرحله‌ی اول چرخه‌ی اقدام‌پژوهی) می‌پردازد.
برای وارد شدن به چرخه‌ی دوم اقدام‌پژوهی،
لازم است اقدام‌پژوهی در مرحله‌ی دوم در قالب
مجموعه‌ی جدیدی از سؤال‌ها مجدداً برنامه‌ریزی
شود. این عمل می‌تواند اجرای اقدام‌پژوهی را در
مرحله‌ی دوم امکان‌پذیر کند.

رفتن فراتر از باز خورد در عمل

هدف معلم این است که بیشتر بیندیشد و
درک خود را از عملی که انجام داده است، عمیق‌تر
کند. معلم کلاسش را از طریق مشاهده‌ی دقیق
و تأمل بر داده‌های ناشی از اقدام به عمل آمده،
آگاهانه مورد بررسی و مطالعه قرار می‌دهد. این
مداخله (اقدام) رویدادهای بی‌مورد یا تغییرات
نمایشی را شامل نمی‌شود.
شکل دیگر اقدام‌پژوهی با تغییرات اجتماعی

طراحی اقدام‌پژوهی

معلم باید برای به‌کارگیری طرح آزمایشی‌اش،
تمرکز خود را بر تدوین سؤال قابل تحقیق محدود
کند. این سؤال تحقیق عبارت است از: «آیا در
صورتی که به دانش‌آموزانم روش ساده‌ی تجزیه
و تحلیل موضوعات پیچیده را یاد بدهم، آن‌ها
می‌توانند استدلال بهتری ارائه کنند؟» مرحله‌ی
بعدی آنها شامل برنامه‌ریزی برای این است که
چگونه او فعالیتش را جهت کمک به دانش‌آموزانش
برای تجزیه و تحلیل موضوعات پیچیده تغییر دهد،
بلکه روش جمع‌آوری شواهد معتبر به‌منظور پایش
تأثیر روش جدید و تجزیه و تحلیل اطلاعات را نیز
دربر می‌گیرد.

اقدام و مشاهده‌ی مداخله

معلم سؤال پژوهش خود را به دو قسمت
تقسیم می‌کند. ابتدا به دنبال شواهد توانایی
دانش‌آموزان برای تجزیه و تحلیل موضوع می‌گردد
و سپس به جست‌وجوی نحوه‌ی شکل‌گیری
استدلالات دانش‌آموزان می‌پردازد. جمع‌آوری
داده‌ها شامل ضبط گفت‌وگوی دانش‌آموزان در
گروه، یادداشت‌های مربوط به مشاهده‌ی نحوه‌ی
تدریس به‌وسایله‌ی همکاران، پیگیری مداخله
و استفاده از کاوش تشخیصی برای پی بردن به
نظر دانش‌آموزان درباره‌ی مفاهیم و روش تدریس